

EDITOR
PROF. CARLOS ARENAS

**15TH INTERNATIONAL
ISTANBUL SCIENTIFIC
RESEARCH CONGRESS
ON HUMANITIES AND
SOCIAL SCIENCES
PROCEEDINGS BOOK**

ISBN: 978-625-6879-41-6

PARTICIPANT COUNTRIES (15 COUNTRIES)

**Türkiye, Algeria, Nigeria, North Macedonia, Philippines, Pakistan, China,
India, Azerbaijan, Uzbekistan, Vietnam, Spain, Poland, The Netherlands,
China.**

ISBN: 9978-625-6879-41-6

PARTICIPANT COUNTRIES (15 COUNTRIES)
Türkiye, Algeria, Nigeria, North Macedonia,
Philippines, Pakistan, China, India, Azerbaijan,
Uzbekistan, Vietnam, Spain, Poland, The Netherlands,
China.

15TH INTERNATIONAL ISTANBUL SCIENTIFIC RESEARCH CONGRESS ON HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES PROCEEDINGS BOOK

DECEMBER 09-11, 2023
(ONLINE & FACE TO FACE PARTICIPATION)
ISBN: 978-625-6879-41-6

EDITOR
PROF. CARLOS ARENAS

BZT AKADEMİ YAYINEVİ©
BZT ACADEMY PUBLISHING HOUSE©

TURKEY, GERMANY
TR: +90543 671 0123 GR: +491774586777

**15th INTERNATIONAL İSTANBUL
SCIENTIFIC RESEARCH CONGRESS ON
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

DECEMBER 09-11, 2023

ONLINE & IN-PERSON PARTICIPATION

ZOOM & İSTANBUL, TURKIYE

**CONGRESS PROCEEDINGS
BOOK**

EDITORS

Prof. Carlos ARENAS

BZT AKADEMİ YAYINEVİ®

TURKEY, GERMANY

TR: +90543 671 0123 GR: +491774586777

internationalistanbulcongress@gmail.com

<https://www.internationalistanbulcongress.com/>

All rights reserved

BZT AKADEMİ YAYINEVİ®

BZT ACADEMY PUBLISHING HOUSE

Publishing Date: 13.12.2023

ISBN: 978-625-6879-41-6

DOÇ. DR. ABDÜLVEHHAB ÖZTÜRK'ÜN HAYATI VE ESERLERİ ÜZERİNE BİR BİYOGRAFİ DENEMESİ

Erdoğan KÖYÇÜ

Doç. Dr., Bartın Üniversitesi

İslami İlimler Fakültesi

Orcid ID:0000-0003-4555-4552

Özet

Abdülvehhâb Öztürk (ö. 1435/2014), ülkemizin yetiştirdiği hem bir bürokrat hem de velûd bir ilim adamıdır. Te'lif ve tercüme olmak üzere 18 esere imza atmıştır. Hayatı, eserlerini ve *Kur'ân Meâli*'ni esas alan bir tebliğ hazırladık.

Abdülvehhâb Öztürk'ün neşretmiş olduğu eserlerden biri olan *Kur'ân-ı Kerîm ve Meâli*'ni okurken bazı âyetlerin meâllerinde hatalar, bazı âyetlerin meâllerinde eksikler ve bazı âyetlerin meâllerinin ise hiç yapılmadığını tespit ettik.

Abdülvehhâb Öztürk'ün meâlini ele alırken kıyâs açısından Ebû'l-Alâ el-Mevdûdî'nin (ö. 1399/1979) *Tefhîmu'l-Kur'ân Kur'ân'ın Anlamı ve Tefsîri* ve Dr. Halil Altuntaş ve Dr. Muzaffer Şahin tarafından tercüme edilen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın neşrettiği *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*'ni esas aldık.

Abdülvehhâb Öztürk, doğru, anlaşılır ve sade bir şekilde âyetlerin meâllerini Türkçemize çevirmeye çalışmış hatta âyetlerin izahında atasözlerinden de istihsân getirerek âyetlerde vurgulanan hususların daha iyi anlaşılmasını sağlamak için gayret sarf etmiştir.

Abdülvehhâb Öztürk'ün meâlini okuyanlara faydalı olması ve eserin yeni baskıları yapılmak istendiğinde o baskıyı tashih edecekler için esere bir nebze katkı olur düşüncemizden hareketle böyle bir tebliğ çalışması yapmayı uygun gördük. Diğer te'lif ve tercüme eserleri üzerine de tebliğler ve makaleler yazılmasını temenni ediyoruz.

Anahtar Kelimeler: Tefsîr, Kur'ân, Meâl, Tercüme, Kelime.

A Biography Essay on the Life and Works of Associate Professor Abdülvehhâb Öztürk

Abstract

Abdülvehhâb Öztürk (d. 1435/2014) is both a bureaucrat and an accomplished scientist produced by our country. He has authored 18 works both copyrighted and translated. We prepared a declaration that deals with his life and works and is based on the meaning of the Qur'an.

While reading Assoc. Professor Abdulvehhab Öztürk's translation of The Qur'an we found out that there are mistakes in the translation of some verses, incomplete translations of some verses and that the translations of some verses are not made at all.

While dealing with Abdulvehhab Öztürk's translation in terms of comparison, Mawduđi's *Tefhim al-Qur'an The Meaning and Interpretation of the Qur'an* and we have taken the translation of the *Holy Qur'an* published by the Presidency of Religious Affairs as a basis translated by Dr. Halil Altuntaş and Dr. Muzaffer Şahin.

Abdülvehhab Öztürk tried to translate the meanings of the verses into our Turkish in a correct, understandable and simple way and even made an effort to provide a better understanding of the points emphasized in the verses by bringing proof from the proverbs in the explanation of the verses.

We deemed it appropriate to carry out such a notification work, considering that it would contribute to the work to some extent for those who read Abdülvehhab Öztürk's translation and those who will correct that edition when new editions are requested. We hope that notifications and articles will be written on his other books and translated works.

Keywords: Exegesis, Qur'an, Translation, Meaning, Word.

Giriş

Abdülvehhâb Öztürk, *Kur'an-ı Kerîm Meâli ve Kavramları* üzerine bazı telif eserlerinin yanında İbnu'l-Cevzî (ö. 597/1201) ve Kâdî Beydâvî (ö. 685/1286) gibi meşhûr müfessirlerin eserlerini de tercüme etmiştir. İmâm en-Nevevî'nin (ö. 676/1277) *Riyâzu's-Sâlihîn min Kelâmi Seyyidi'l-Murselin* ve Seyyid Ahmed el-Hâşimî'nin (ö. 1362/1943) *Muhtarul-Ehâdisi'n-Nebeviyye ve'l-Hikemi'l-Muhammediyye* eserlerinin tercümeleri, İbn Kayyim el-Cevziyye'nin (ö. 751/1350), *et-Tıbbu'n-Nebevî*'sinin tercümesi yanında *Hz. Peygamberin Sünnetinde Evlilik, Kadın İlmihâli* gibi eserler telif etmiş velûd bir araştırmacıdır.

Abdülvehhab Öztürk, Kur'an-ı Kerîm'in meâlini te'lif ederken mutekaddimûn dönemi âlimlerinin tefsîrleri yanında müteahhirûn dönemi âlimlerin tefsîrlerinden de istifade etmiştir.

Abdülvehhâb Öztürk'ün meâlindeki hata ve eksikliklerin tespitinde Ebû'l-Alâ Mevdûdî'nin (ö. 1399/1979) *Tefhîmu'l-Kur'an Kur'an'ın Anlamı ve Tefsîri* ve Dr. Halil Altuntaş ve Dr. Muzaffer Şahin tarafından tercüme edilen Diyanet İşleri Başkanlığının neşrettiği *Kur'an-ı Kerîm Meâli*'ni esas aldık.

1.Hayati

Abdülvehhab Öztürk, 1940 yılında Gaziantep'te doğmuş, 17 yaşına kadar özel olarak klasik medrese eğitimi görmüştür. 1962'den itibaren imâm-hatiplik yapmaya başlamış bu görevde iken ilköğretim ve lise eğitimini dışarıdan vererek tamamlamıştır. 1972 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne kaydolmuş. 1978 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olmuştur. Aynı yıl Ankara müftü yardımcılığı görevine atanmıştır. 1983 yılına kadar Hanefî Fakîhi Ebû Bekr Ahmed b. Ömer (Amr) b. Müheyr el-Hassâf eş-Şeybânî (ö. 261/875) üzerine bir doktora tezi yazmıştır.¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu raporörlüğü görevinde bulunmuş bu dönemde Türkiye'nin Kopenhag Büyükelçiliği'nde sosyal yardımcı (half diplomat) statüsünde çalışmış, yurda dönüşünde devlet hizmetinden emekli olmuştur. 1989 yılında emekliliği durdurulunca Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim

1 Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisinde "el-Hassâf" maddesinde tezini kaynakçada zikretmiştir. Bkz. Abdulvehhab Öztürk, "el-Hassâf", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (TDV Yayınları, 1997). 16/395.

ISBN: 978-625-6879-41-6

Fakültesi Arap dili eğitimi bölümünde 11 yıl boyunca klasik ve modern Arapça dersleri okutmuştur. 1999 yılında emekli olmasından sonra te'lif ve çeviri çalışmalarına daha çok ağırlık vermiştir.²

2.Eserleri

Abdülvehhâb Öztürk, Kur'ân-ı Kerim Meâli, Kavramları üzerine telif eserlerinin yanında bazı tefsîr tercümeleri, *Hz. Peygamberin Sünnetinde Evlilik, Kadın İlmihâli* adlarında bazı eserler te'lif etmiş velûd bir araştırmacı ve müelliftir.

Telif etmiş olduğu eserleri ve tercümelerini şöyle sıralayabiliriz.

1.*Kur'ân-ı Kerîm ve Meâlî*³

2.*Elmalılı Kur'ân-ı Kerîm Meâlî Sadeleştirme*⁴

3.*Kur'ân-ı Kerîm Lüğati*⁵

4.*Peygamberimizin Sünnetinde Evlilik*⁶

5.*Kur'ân-ı Kerîm Fihristi*⁷

6.*Ebû'l-Ferec İbnu'l-Cevzî'nin (ö. 597/1201) Zâdu'l-Mesîr Kur'ân-ı Kerîm Tefsîri Tercümesi*⁸

7.*Kâdî Beydâvî'nin (ö. 685/1286) Envâru't-Tenzîl*

*Tefsîrinin Tercümesi*⁹

8.*Mansûr Alî Nâsîf el-Huseynî'nin, et-Tâcu'l-Câmiu li'l-*

*Usûl fi Ehâdîsi'r-Rasûl*¹⁰ *Adlı Eserinin Tercüme ve Şerhi*¹¹

9.*Açıklamalı Kadın İlmihali*¹²

10.*İmâm A'zam Ebû Hanîfe ve Eserleri*¹³

11.*Ebû'l-Ferec İbnu'l-Cevzî'nin Sıfatu's-Safve Adlı Eserinin Tercümesi*¹⁴

12.*İmâm en-Nevevî'nin (ö. 676/1277) Riyâzu's-Sâlihîn min Kelâmı Seyyidi'l-Murselîn Adlı Eserinin Tercümesi*¹⁵

2 *İslam Tarihi Siret-i İbn Hişâm*, (terc.: Doç. Dr. Abdülvehhâb Öztürk), İstanbul: Kahraman Yayınları, 2021. 1/4.

3 (Ankara: Emek Ofset Matbaacılık, 1994).

4 (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2006).

5 (İstanbul: Şamil Yayınları, 1994).

6 (Ankara: Kılıç Yayınları, 1995).

7 (İstanbul: Timaş Yayınları, 1998).

8 6 Cilt. (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2009).

9 5 Cilt. (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2011).

10 (İstanbul: Mektebetu Pamuk, 1962).

11 5 Cilt. (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012).

12 (İstanbul: Çelik Yayınevi, 2012).

13 (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2013).

14 *Rasûlullah'ın Ashâbı ve Belde Belde Allah Dostları Hayatı ve Faziletleri*, (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2016).

15 (terc.: Abdülvehhâb Öztürk), I-IV, (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2016 ve 2021).

13. *Seyyid Ahmed el-Hâşimî'nin Muhtârul-Ehâdisi'n- Nebeviyye ve'l-Hikemi'l-Muhammediyye Adlı Eserinin Tercümesi*¹⁶

14. *Ebû'l-Fidâ' İbn Kesîr'in (ö. 774/1373) Tefsîru'l-*

*Kur'ânî'l-Azîm Adlı Eserinin Tercümesi*¹⁷

15. *İslâm Tarihi Sîret-i İbn Hişâm*¹⁸

16. *İbn Kayyim el-Cevziyye'nin Tibbu'n-Nebevî (ö. 751/ 1350) Adlı Eserinin Tercümesi*¹⁹

17. *Sağlığımızın Düşmanları Kan Yağları Kolesterol ve Enfarktü*²⁰

18. *Satır Arası Kelime Kelime Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*²¹

3. Kur'ân-ı Kerîm ve Meâlî" Adlı Eseri Üzerine Bazı Mülâhazalar

Kur'ân-ı Kerîm'deki sûrelerin tertibi göz önünde bulundurularak Abdulvehhâb Öztürk'ün Kur'ân-ı Kerîm meâlînde sûre ve âyet numaraları zikredilerek bazı hataların ve eksikliklerin tespiti yapılmıştır.

1. Abdulvehhâb Öztürk, Bakara Sûresi, 146. âyetinin meâlîni "**Kendilerine kitâb verdiğimiz (Yahûdîler), o (Peygamberi) kendi oğullarını tanır gibi tanır.**"²² Diye açıklamıştır.

Mezkûr âyetteki "الَّذِينَ" kelimesi tekil değil, çoğuldur. Zâten hem Diyanet İşleri Başkanlığının Meâlî'ninde²³ hem de Ebû'l-A'lâ Mevdûdî'nin (ö. 1399/1979) meâlînde bu âyet: "**Kendilerine kitap verdiklerimiz**" şeklinde çoğul olarak izâh edilmiştir.²⁴

2. Öztürk, Bakara Sûresi, 154. âyetinin meâlîni: "**Allah yolunda öldürülenlere Ölü**" demeyin."²⁵ Diye tercüme etmiştir.

16 Eserin Arapça baskısı 2012 yılında Beyrut'ta Dâru'l-Ma'rife tarafından yapılmıştır. (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012). İmâm Mâlik'in (ö. 179/795) *el-Muvattâ'*, el-Buhârî (ö. 256/870) ve Muslim'in (ö. 261/875), *el-Câmiu's-Sahîh*'leri, Ebû Dâvûd (ö. 275/888), İbn Mâce (ö. 273/877), et-Tirmizî (ö. 279/892) ve en-Nesâî'nin (ö. 303/915) *es-Sunen*'leri, İmâm el-Munzirî'nin (ö. 656/1258) *et-Terğîb ve'l-Terhîb*'i ve es-Suyûtî'nin (ö. 911/1505) *el-Câmiu'l-Kebîr (el-Cem'ul-Cevâmi')* ve *el-Câmiu's-Sağîr* adlı eserlerinden derlenerek ve alfabetik olarak tertip edilen 2000 civarında hadîsi muhtevî eser, Abdulvehhâb Öztürk'ten önce Ali Fikri Yavuz ile Abdullah Aydın (İstanbul 1964), Ahmet Balcı (Ankara 1965) ve Abdülkadir Akçipek (İstanbul 1967) tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bkz. Hulusi Kılıç "Ahmed el-Hâşimî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (TDV Yayınları, 1997). 16/395. Eser, Yasin Yayınları tarafından 2015 yılında İstanbul'da yayınlanmıştır. Yayınevi tarafından eser şöyle takdim edilmiştir: "İslam Dini'nin hükümlerinin temel esaslarının dayanağı, derece ve kıymet bakımından Kur'ân-ı Kerîm'den sonra ilimlerin en büyüğü, itibar ve saygıdeğerlik bakımından da en yücesi Sünnet-i Nebeviyye İlmi olunca, sahîh ve mu'teber bir kaynak olan *Kütüb-i Sitte* kitaplarını mütâlaamız sırasında içlerinden bazılarını seçip Nebevî Hadîs-i Şerîflerin güzellerinin en güzellerini barındıran bir kitap hazırlamak istedim ve onlardan Muhammedî hikmetlerin seçkinlerini tercih ettim. İşte Sünnet-i Nebeviyye böylesine üstün vasıflara hâizdir." Eser, 2020 yılında Yasin Kahyâoğlu tarafından *Muhtârul-Ehâdis Kütüb-i Sitte'den Seçme Hadîsler* adıyla tercüme edilmiş, Asalet Yayınları tarafından İstanbul'da neşredilmiştir. Eser üzerine bir makale telif edilmiştir. Bkz. Eraslan, Abdulvasıf, "Seyyid Ahmed el-Hâşimî ve Muhtârul-Ehâdisi'n- Nebeviyye ve'l-Hikemi'l-Muhammediyye İsmli Eserinin Hadîs İlmi Açısından Değerlendirilmesi" 2021: 57/3: 849-888.

17 10 cilt. *Büyük Kur'an Tefsiri* (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2018).

18 4 Cilt. (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2021).

19 (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012).

20 (İstanbul: Pamuk Yayınları, 2004).

21 2 Cilt. (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2021).

22 Öztürk, Abdulvehhab, *Kur'ân-ı Kerîm ve Meâlî*, Emek Ofset Matbaacılık, Ankara, 1994, 22.

23 *Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*, Diyanet İşleri Başkanlığı, (Dr. Halil Altuntaş & Dr. Muzaffer Şahin), Ankara, 2001, 22.

24 Mevdûdî, Ebû'l-Alâ, *Tefhîmu'l-Kur'ân Kur'ân'ın Anlamı ve Tefsiri*, (terc.: Muhammed Han Kayaî), I-VII, İnsan Yayınları, İstanbul, 1986. 1/108.

25 Öztürk, *Meâlî*, 23.

ISBN: 978-625-6879-41-6

Mezkûr âyetteki “أَمْوَاتٌ” kelimesi tekil değil çoğuldur. Zâten hem Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Meâlî²⁶ hem de Mevdûdî, bu âyeti “Allah yolunda öldürülenlere “**Ölüler**” demeyin.” Diye izâh etmiştir.²⁷

3.Öztürk, Bakara Sûresi, 146.âyetini: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun, eğer mü’minler iseniz **halkın üzerindeki** fâizden kalanı terk edin.”²⁸ Şeklinde tercüme etmiştir.

Öztürk, “**Halkın üzerindeki**” şeklinde âyetten çıkarılan yorumunu, asıl metinle karışmaması için parantez içi cümle kullanması daha uygun olurdu.

4.Öztürk’ün Mâide Sûresi, 146. âyetinin meâlinin başındaki “مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ”: “**Bundan dolayı İsrâiloğullarına (Kitapta) şunu yazdık.**” bölümü, meâlde yer almamıştır.²⁹ Öztürk, aynı âyette iki defa geçen فَكَأَنَّمَا (o sanki) kelimesini meâline dâhil etmeden şu şekilde tercüme edilmiştir: “Kim bir câna kýmamýþ veyahut yeryüzünde fesat çýkarmamýþ bir kimseyi öldürürse bütün insanlary öldürmüp gibi olur.”³⁰

Bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın meâlinde: “Bundan dolayı İsrâiloğullarına (Kitâb’ta) şunu yazdık: “Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır.” Âyetinin meâlinde فَكَأَنَّمَا (o sanki) kelimesi manalandırmada yerini almıyptır.³¹

5.Öztürk, En’âm Sûresi, 100. âyetinin meâlinde عَمَّا يَصِفُونَ kelimelerine “**Allah, onların niteliklerinden**” şeklinde mana vermiştir.³²

Bu âyete “**O (Allah), onların niteledikleri şeylerden** uzaktır, yücedir.” Şeklinde mana verilmeliydi.

Zîrâ bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın meâlinde: “**O, onların niteledikleri şeylerden** uzaktır, yücedir.” Şeklinde³³ Mevdûdî ise bu âyeti: “Çok uzaktır O ve çok yücedir, ötelededir **onların nitelediklerinden**” şeklinde manalandırmıştır.³⁴

6.Öztürk, En’âm Sûresi 165. âyetinin meâlini: “**Rabbim cezayı çabuk verendir.**” رَبِّكَ » Kelimesinin anlamý رَبِّى “Rabbim” şeklinde (âyette nefsi-i mütekellim yâsý varmýþ gibi) vermiştir.³⁵

Âyetin meâlî: “**Rabbim, cezâyı çabuk verendir.**” Şeklinde olmalıydı.

7.Öztürk, Enfâl Sûresi, 55.âyetinin meâlinde :تَعْلَمُ te’kîd edâtının anlamı olan “**süphesiz**” kelimesi meâlden düşürülmüş ve âyet: “Allah nazarında yaratıkların en kötüsü, kâfir olanlardır...” şeklinde manalandırılmıştır.³⁶

Âyetin manası:تَعْلَمُ: te’kîd edâtının manaya katılmasıyla “**Süphesiz** Allah nazarında yaratıkların en kötüsü, kâfir olanlardır...” şeklinde olmalıydı.

26 DİB Meâl, 23.

27 Mevdûdî, Meâl, 1/112.

28 Öztürk, Meâl, 46.

29 Öztürk, Meâl, 46.

30 Öztürk, Meâl, 112.

31 DİB Meâl, 112.

32 Öztürk, Meâl, 149.

33 Öztürk, Meâl, 139.

34 Mevdûdî, Meâl, 1/506.

35 Öztürk, Meâl, 149.

36 Öztürk, Meâl, 183.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde ise: “Şüphesiz Allah katında, yeryüzünde yürüten canlıların en kötüsü, inkâr edenlerdir.” Şeklinde: إِنَّ te'kîd edâtının tercümeyle katılmasıyla manalandırılmıştır.³⁷

8.Öztürk, Hûd Sûresinin, 55.âyetinin وَفِي الْأَخْسَرُونَ فِي الْأَخْسَرُونَ meâli: “Şüphesiz bunlar âhirette en çok ziyâna uğrayanlardır.”³⁸ Metinden düşmüştür.³⁹ Hûd Sûresi 23. âyetindeki hata, basımdan sonra fark edilerek âyetin meâli üzerine kâğıt yapıştirılarak düzeltilmiştir.⁴⁰

9.Öztürk, Yûsuf Sûresinin 76. âyetinde وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ “Her ilim sâhibinin üstünde, bir bilen vardır” bölümünü açıklarken bir “El elden üstündür.” “Arpa varıncaya kadar.”⁴¹ Bir atasözünden de istihhâd getirerek âyetin daha da iyi anlaşılması için gayret sarf etmiştir.

10.Öztürk, Nahl Sûresinin, 23. âyetini إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ Şüphesiz onlar da kibir taslayanları sevmeyiz.” Şeklinde manalandırılmıştır.⁴²

Öztürk'ün Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde de olduğu gibi âyetin manası “(Muhakkak ki) O (Allah), büyüklük taslayanları hiç sevmeyiz.”⁴³ Şeklinde manalandırması gerekirdi. Zîra إِنَّ te'kîd edatına bitişen zamir tekildir. Bu açıdan âyetin meâlindeki mana tekil olarak verilmesi gerekirken çoğul şeklinde verilmiştir.

11.Öztürk, Nahl Sûresinin, 51.âyetinde yer alan وَ harfini âyetin çevirisinde göz önünde bulundurulmadan: “Allah buyurdu: “İki İlâh edinmeyin. O, ancak bir tek İlâh'tır. Yalnız benden korkun.” Şeklinde çevirmişti.⁴⁴

Öztürk, meâlinde وَ harfini de dikkate alınarak “Ve Allah, buyurdu: “İki İlâh edinmeyin. O, ancak bir tek İlâh'tır. Yalnız benden korkun.” Şeklinde çevirmesi gerekirdi.

12.Öztürk, Nahl Sûresinin, 79. âyetinin: “Semânın boşluğunda (uçmağa) boyun eğdirilmiş kuşları görmeyin mi?” baş tarafında yer alan أَلَمْ يَرَوْا Görmüyorlar mı? kelimelerinin anlamını (3.Coğul şahıs olumsuz soru) أَلَمْ تَرَ Görmedin mi?⁴⁵ (2.Tekil şahıs, olumsuz soru) şeklinde çevirmişti.

Bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde: “Gökyüzünde Allah'ın emrine boyun eğerek uçan kuşları görmüyorlar mı? Şeklinde (3. Coğul şahıs olumsuz soru) şeklinde doğru olarak çevrilmiştir.⁴⁶

13.Öztürk, Meryem Sûresinin, 65.âyetinde geçen تَعَلَّمُ fiilinin fâili 2.Tekil şahıs iken, fiilin anlamını (3. Coğul şahıs gibi) vererek “Hiç O'na adaş birini biliyor musunuz?” diye manalandırılmıştır.⁴⁷

Bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığının meâlinde âyette geçen تَعَلَّمُ fiiline “Hiç O'nun adını taşıyan bir başkasını biliyor musunuz?” şeklinde 2. Tekil şahıs anlamı verilererek doğru olarak manalandırılmıştır.⁴⁸

37 DİB Meâl, 183.

38 Öztürk, Meâl, 223.

39 Öztürk, Meâl, 223.

40 Öztürk, Meâl, 223.

41 Öztürk, Meâl, 242.

42 Öztürk, Meâl, 268.

43 DİB Meâl, 268.

44 Öztürk, Meâl, 271.

45 Öztürk, Meâl, 274.

46 DİB Meâl, 274.

47 Öztürk, Meâl, 309.

48 DİB Meâl, 309.

ISBN: 978-625-6879-41-6

14.Öztürk, Hac Sûresinin, 5.âyetinde geçen **يَتَوَفَّى** fiilin anlamını mechûl iken, ma'lûm şeklinde vererek “...**İçinizden kimi öldürüyor.**” Şeklinde mana vermiştir.⁴⁹

Bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde de “...**İçinizden ölenler olur...**” şeklinde tercüme edilmiştir.⁵⁰

Mevdûdî ise bu âyeti: “**İçinizden kimini daha küçükken öldürüyor.**” şeklinde tercüme etmiştir.⁵¹

Biz, âyetin manasının “...**İçinizden kimi öldürülüyor.**” Şeklinde tercümenin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

15.Öztürk, Hac Sûresinin,10.âyetinde: “Allah’ın lütfu ve rahmeti üzerinizde olmasaydı (**çoktan azaba uğramıştınız**) parantez içi ilavesinden önce **وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ** (ve gerçekten Allah, tövbeleri çok kabul eden hüküm ve hikmet sâhibi olmasaydı) metne ilave etmeden tercüme edilmiştir.⁵²

Bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığının meâlinde: “**Allah’ın lütfu ve merhameti olmasaydı ve gerçekten Allah, tövbeleri kabul eden hüküm ve hikmet sâhibi olmasaydı (hâliniz nice olurdu?)**”⁵³ Şeklinde metnin sonuna parantez içi ilave yaparak manalandırmıştır.

16.Öztürk, Hac Sûresinin, 20. âyetinde: “Eğer üzerinizde Allah’ın lütfu ve rahmeti bulunmasaydı ve Allah, çok şefkatli ve çok merhametli olmasaydı (**sizi helâk eder ve azaba uğrattırdı.**)”⁵⁴ Şeklinde parantez içi ilâveler yaparak, mananın daha iyi kavranılmasına katkılar da sağlamıştır.

Bu âyet, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde: “Allah’ın lütfu ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı ve Allah çok esirgeyici ve çok merhametli olmasaydı, (**hâliniz nice olurdu?**)”⁵⁵ Şeklinde parantez içi ilâvelerle daha anlaşılır hâle gelmesini sağlamıştır.

Mevdûdî ise âyetin meâlinde: “**Ya Allah’ın üzerinizde fazlı ve rahmeti olmasaydı ve Allah, çok şefkatli ve merhametli olmasaydı?**”⁵⁶ şeklinde mana vermiştir.

17.Öztürk, Ankebût Sûresinin 6. âyetinin sonundaki **إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ** bölümüne: “**Çünkü Allah, kimseye muhtaç değildir.**” Şeklinde mana vermiştir.⁵⁷

Âyet, Diyanet İşleri Başkanlığının meâlinde: “**Şüphesiz Allah, âlemlere muhtaç değildir.**” Şeklinde tercüme edilmiş “**kimseye**” şeklinde tercüme edilmeksizin daha geniş anlama gelecek şekilde “**âlemlere**” şeklinde manalandırmıştır.⁵⁸

Mevdûdî ise bu âyetin meâlini: “**Allah, elbette âlemlerden müstağnidir.**”⁵⁹ Ayrıca bu âyeti şöyle izah etmiştir: “Allah, ilahlığını kurmakta ve devam ettirmekte size muhtaç değil, kendinizi geliştirip ilerlemeniz için size cihâdî emretmektedir. Ancak bu yolla kötülükleri silip hak yoluna tabi olabilirsiniz.

49 Öztürk, *Meâl*, 331.

50 *DİB Meâl*, 331.

51 Mevdûdî, *Meâl*, 3/313.

52 Öztürk, *Meâl*, 349.

53 *DİB Meâli*, 349.

54 Öztürk, *Meâl*, 350.

55 *DİB Meâl*, 331.

56 Mevdûdî, *Meâl*, 3/456.

57 Öztürk, *Meâl*, 395.

58 *DİB Meâl*, 395.

59 Mevdûdî, *Meâl*, 4/202.

Ancak bu yolla yeryüzünde iyiliğin şahitleri olmanızı ve âhirette Allah'ın Cennetini hak etmenizi sağlayacak yetenekleri geliştirebilirsiniz...”⁶⁰

Biz de âlemler kelimesini kimseye tahsis etmeksizin âyetin anlamlandırılmasının daha uygun olacağını düşünüyoruz.

18.Öztürk, Fâtır Sûresi, 38. âyetinin meâlinde geçen :ئَلَيْتَ te'kîd edâtının anlamı olan “**süphesiz**” kelimesi meâlden düşürülmüş ve âyet: “Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir.”⁶¹ Şeklinde manalandırılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde bu âyetin manası :ئَلَيْتَ te'kîd edâtının da manaya katılması ile “**Süphesiz** Allah, göklerin ve yerin gaybını bilendir.” şeklinde verilmiştir.⁶²

19.Öztürk, Fâtır Sûresi, 38. âyetinin meâlinin son bölümünde yer alan اِنَّهُ te'kîd edâtının manası meâlde vermemiş, âyet: “**Göğüslerin özünü, bilir.**” Şeklinde manalandırılmıştır.⁶³

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde اِنَّهُ edatı manaya katılarak: “**Süphesiz** O, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.”⁶⁴ Şeklinde manalandırılmıştır.

Mevdûdî ise bu âyetin meâlini: “Hiç **süphesiz** Allah, göklerin ve yerin gaybını bilendir. **Gerçek su ki** O, sînelerin özünde (saklı) olanı bilir.”⁶⁵ Şeklinde اِنَّهُ te'kîd edâtı, “**süphesiz**” ve “**gerçek su ki**” kelimeleri ile manaya katılarak tercüme edilmiştir.

20.Öztürk, Mümtehhine Sûresi 12. âyetinin وَلَا يَأْتِيَنَّ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلِهِمْ meâlinde “Elleriyle ayakları arasında uydurdukları bir iftira ile gelmemek bölümünde (**başkalarından peyda ettikleri kocalarındanmış gibi takdim etmemek**) şeklindeki parantez içi açıklamasını, tatminkâr ve özgün bir yorum olarak tanımlayabiliriz.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Meâlinde bu âyet “elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek” tercümesi ise îzâha muhtaçtır.

Mevdûdî ise bu âyetin yorumunu: “**Başkasından olan çocuğu âilesi içine sokmak. Ya'nî kadının gayr-i meşrû çocuğunu kocasına nisbet etmesi.**”⁶⁶ Şeklinde anlaşılır bir şekilde yapmıştır.

21. Öztürk, Münâfıkûn Sûresi, 5.âyetinin meâlinde بَسْتَغْفِرُكُمْ **bölümünü** “Onlara: “Geliniz, Rasûlullah sizin için mağfîret **değilsin.**”⁶⁷ Şeklinde manalandırmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın meâlinde de: “O münâfıkılara, “Gelin, Allah'ın Rasûlü sizin için bağyblama **dilesin.**”⁶⁸ şeklinde çevrildiği gibi çevrilmesi gerekirdi.

22.Öztürk, Tâhâ Sûresi, 114. âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini⁶⁹, Mü'minûn Sûresi,116. âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini⁷⁰, Haşr Sûresi 23.âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini⁷¹, Cum'a Sûresi 1. âyetindeki

60 Mevdûdî, *Meâl*, 4/203.

61 Öztürk, *Meâl*, 437.

62 *DİB Meâl*, 437.

63 Öztürk, *Meâl*, 437.

64 *DİB Meâl*, 437.

65 Mevdûdî, *Meâl*, 4/503.

66 Mevdûdî, *Meâl*, 6/231.

67 Öztürk, *Meâl*, 554.

68 *DİB Meâl*, 554.

69 Öztürk, *Meâl*, 319.

70 Öztürk, *Meâl*, 348.

71 Öztürk, *Meâl*, 547.

ISBN: 978-625-6879-41-6

الْمَلِكِ kelimesini **pâdisâh** kelimesiyle özgün bir anlam vererek tercüme etmiştir.⁷² Ancak Yûsuf Sûresi 43.âyetinde Firavn için kullanılmış olan الْمَلِكِ kelimesini **Mısır Kralı**⁷³ aynı Sûrenin 50. âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini **Kral**⁷⁴ 54. âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini **Kral**⁷⁵ 72. âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini **Kral**⁷⁶ ve 76. âyetinde geçen الْمَلِكِ kelimesini **Kral**⁷⁷ kelimesiyle manalandırmayı tercih etmiştir.

23. Tegâbûn Sûresi 18. âyetinin عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ “O, gaybı da görünen âlemi de bilendir, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”⁷⁸ manası Öztürk’ün meâlinde yer almamıştır.⁷⁹

24.Öztürk, Hakka Sûresi 18.âyetinin لَا خِذْنَا مِنْهُ بِالْبِئْسِ الْمِثْلِ meâlini “Kudretimizle ondan intikâm alırdık.” beklende manalandırdıktan sonra “**âyetin mota mot manası:** “Sađýný alýrdýk, **sađ elimize alýrdýk** **v.s.)** âyetin tefsiri kabîlinde parantez içi notu ile bu âyetten çýkabilecek manalarý da kaydetmiþtir.⁸⁰

SONUÇ

Abdulvehhâb Öztürk, ülkemizin yetiştirdiği hem bir bürokrat hem de Tefsîr, Hadîs, Fıkıh alanlarında tercüme ve te’lif 18 eser neşretmiş velûd bir müelliftir. Müellifin Kur’ân meâlini okurken meâlde, âyetlerin tercümelerinde dikkatimizi çeken bazı hata ve eksiklikler tespit edilmiştir.

Abdulvehhâb Öztürk’ün Meâlindeki hataların tashîhinde Ebû’l-A’lâ Mevdûdî’nin (ö. 1399/1979) meâl ve tefsîrinin yanında Dr. Halil Altuntaş ve Dr. Muzaffer Şahin’in hazırladığı Diyanet İşleri Başkanlığımızın neşrettiği meâlleri esas alınarak Abdülvehhab Öztürk’ün meâlindeki âyetlerin meâlleri arasında kıyâs imkânı elde edilmiştir.

Abdulvehhâb Öztürk’ün meâlinde tespit edebildiğimiz hatalar veya eksiklikler baskıya verilmeden önce, baskı anında meydana gelmiş olabileceği gibi gözden kaçırma şeklinde de ortaya çıkmış olabilir. Ümit ediyoruz ki yaptığımız bu çalışmada zikredilen hata ve eksiklikler meâlin yeni yapılacak baskılarında göz önünde bulundurulursa daha sonraki baskılarından istifade edecek okuyuculara faydalı olabileceği kanaatini taşıyoruz.

Yüce Rabbimizin son ilâhî mesajı olan kutsal kitabımız Kur’ân-ı Kerîm için yapılacak çalışmaların, dinimiz için yapılmış olan en güzel işlerden olduğu kanaatini taşıyoruz. Zira Peygamberimizin (s.a.s.) ifadesiyle: “**Ameller, niyetlere göre anlam kazanacak ve herkes, niyeti doğrultusunda mükâfatını elde edebilecektir.**” Bu açıdan merhûm Abdülvehhab Öztürk’ün meâlinde tespit edebildiğimiz hata, eksiklik ve ilavelerin anlayışla karşılanacağını umuyor, tevfiik ve inâyetiyle bu çalışmayı yapmayı bizlere lutfettiği için Allah Tealâ’ya sayısız hamd ü senâlar ediyoruz.

KAYNAKÇA

Ebû’l-Fidâ’ İbn Kesîr, *Tefsîru’l-Kur’ani’l-Azîm*. (terc.: Abdulvehhab Öztürk, 10 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2018.

Eraslan, Abdulvasıf, “Seyyid Ahmed el-Hâşimî ve Muhtârü’l-Ehâdîsi’n-Nebeviyye ve’l-Hikemi’l-Muhammediyye İsimli Eserinin Hadîs İlmi Açısından Değerlendirilmesi” 2021: 57/3: 849-888.

72 Öztürk, *Meâl*, 554.

73 Öztürk, *Meâl*, 239.

74 Öztürk, *Meâl*, 240.

75 Öztürk, *Meâl*, 241.

76 Öztürk, *Meâl*, 241.

77 Öztürk, *Meâl*, 243.

78 *DİB Meâl*, 556.

79 Öztürk, *Meâl*, 556.

80 Öztürk, *Meâl*, 567.

- el-Hâşimî Seyyîd Ahmed, *Muhtârul-Ehâdisi'n-Nebeviyye ve'l-Hikemi'l-Muhammediyye*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 2012.
- el-Hâşimî, Seyyîd Ahmed, *Muhtârul-Ehâdisi'n-Nebeviyye ve'l-Hikemi'l-Muhammediyye*, İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012.
- İbnu'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec. *Zâdu'l-Mesîr*. (terc.: Abdulvehhab Öztürk, 6 Cilt, İstanbul: Kahraman Yayınları, 2009.
- İbnu'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec. *Sıfatu's-Safve*. (terc.: Abdulvehhab Öztürk, 6 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2016.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, *et-Tibbu'n-Nebevî*. (terc.: Abdulvehhab Öztürk, İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012.
- Kâdî Beydâvî, *Envâru't-Tenzil*. (terc.: Abdulvehhab Öztürk), 5 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2011.
- Kılıç, Hulusi, "Ahmed el-Hâşimî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 16/395. İstanbul: TDV Yayınları.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, (Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2001.
- Mansûr Alî Nâsîf el-Hüseyinî, *et-Tâcu'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Rasûl*, (terc. Abdulvehhab Öztürk, 5 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012.
- Mevdûdî, Ebû'l-Alâ, *Tefhîmu'l-Kur'ân (Kur'ân'ın Anlamı ve Tefsîri)*. (terc.: Muhammed Han Kayanî), 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1986.
- Öztürk, Abdülvehhâb, *İslâm Hukûkunda el-Hassâf'ın Yeri ve Edebü'l-Kâzî Adlı Eseri* Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Doktora Tezi, 1982.
- Öztürk, Abdulvehhab, "el-Hassâf", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 16/395. İstanbul: TDV Yayınları.
- Öztürk, Abdulvehhab, *İslam Tarihi Sîret-i İbn Hişâm*. Terc.: Abdülvehhab Öztürk, İstanbul: Kahraman Yayınları, 2021.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Kur'ân-ı Kerîm ve Meâli*. Ankara: Emek Ofset Matbaacılık, 1994.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Satır Arası Kelime Kelime Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. 2 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2021.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Elmalılı Kur'ân-ı Kerîm Meâli Sadeleştirme*. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2006.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Kur'ân-ı Kerîm Fihristi*, İstanbul: Timaş Yayınları, 1998.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Kur'ân-ı Kerîm Lügati*, İstanbul: Şamil Yayınları, 1994.
- Öztürk, Abdulvehhab, *İmâm Azam Ebû Hanîfe ve Eserleri*. İstanbul: Şamil Yayınları, 2019.
- Öztürk, Abdulvehhab, *İmâm en-Nevevî'nin Riyâzu's-Sâlihîn min Kelâmı Seyyidi'l-Murselîn Adlı Eserinin Tercümesi*, 4 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2016.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Açıklamalı Kadın İlmihali*. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2012.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Peygamberimizin Sünnetinde Evlilik*. Ankara: Kılıç Yayınları, 1995.
- Öztürk, Abdulvehhab, *Sağlığımızın Düşmanları Kan Yağları Kolesterol ve Enfarktüs*. İstanbul: Pamuk Yayınları, 2004.